

МОЯ МАЛА БАТЬКІВЩИНА: ГЕОГРАФО-КРАЄЗНАВЧИ ДОСЛІДЖЕННЯ

МАТЕРІАЛИ

Обласної учнівської науково-практичної конференції
на пошанування пам'яті проф. Олега Шабля
(Львів, 29 березня 2024 р.)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КЗ ЛОР «ЛЬВІВСЬКА ОБЛАСНА
МАЛА АКАДЕМІЯ НАУК УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ»
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

МОЯ МАЛА БАТЬКІВЩИНА: ГЕОГРАФО-КРАЄЗНАВЧІ ДОСЛІДЖЕННЯ

МАТЕРІАЛИ

Обласної учнівської науково-практичної конференції
на пошанування пам'яті проф. Олега Шаблія
(Львів, 29 березня 2024 р.)

ЛЬВІВ – 2024

УДК 908(477.83)(06)

М 87

Редакційна колегія: методист, керівник відділення Наук про Землю КЗ ЛОР «Львівська обласна МАН» *Любомира Шевчук* (відп. ред.); директор КЗ ЛОР «Львівська обласна МАН» *Іванна Бородчук*; декан географічного факультету ЛНУ ім. Івана Франка, доцент, к. геогр. н. *Володимир Біланюк*; доцент кафедри геоecології і фізичної географії ЛНУ ім. Івана Франка, к. геогр. н. *Богдан Яворський*; асистент кафедри економічної і соціальної географії імені професора Олега Шаблія ЛНУ ім. Івана Франка, керівник гуртка «Економічна географія» КЗ ЛОР «Львівська обласна МАН» *Любов Котик* (відп. ред.).

М 87

Моя мала Батьківщина: географо-краєзнавчі дослідження: матеріали обласної учнівської науково-практичної конференції на пошанування пам'яті проф. Олега Шаблія (м. Львів, 29 березня 2024 р.) / відп. ред. Л. Шевчук, Л. Котик. Львів: КЗ ЛОР «Львівська обласна МАН», 2024. 134 с.

У матеріалах конференції подані статті з широкого спектру географо-краєзнавчих досліджень Львівської області: топоніміка, етнографія, фольклористика, декомунізація, туристичне краєзнавство, комплексні географо-краєзнавчі й історико-краєзнавчі описи поселень, військово-соціально-культурні феномени краю тощо. Автори збірника – здобувачі освіти 8-11 класів закладів середньої освіти Львівської області, учні-слухачі КЗ ЛОР «Львівська обласна МАН»; наукові керівники – вчителі географії, історії, української мови закладів освіти і викладачі географічного факультету Львівського університету.

Для широкого кола осіб, які цікавляться краєзнавством, географією й історією рідного краю.

УДК 908(477.83)(06)

Тексти подано в авторській редакції, мовою оригіналу. Автори несуть повну відповідальність за зміст статей, добір, точність наведених фактів, цитат, власних імен, рисунків, світлин та інших відомостей.

Думка авторів статей може не збігатися з думкою організаторів науково-практичної конференції.

© КЗ ЛОР «Львівська обласна МАН», 2024

© Географічний факультет ЛНУ ім. Івана Франка, 2024

© Автори статей, 2024

6. Українська греко-католицька церква 26.06.2011 греко –католицька церква на Прикарпатті в 19 ст., та її діяльність.

7. Церква Зіслання Святого Духа, Жвирка. URL: <https://wikimapia.org/22310377/uk/Церква-Зіслання-Святого-Духа>.

МІКРОРАЙОН СИХІВ М. ЛЬВОВА: ГЕОГРАФО-КРАЄЗНАВЧІ ОСОБЛИВОСТІ

Хомик Роман,

м. Львів, 10 клас, ліцей № 93 ЛМР;

КЗ ЛОР «Львівська обласна Мала академія наук учнівської молоді»

Науковий керівник: **Котик Любов Іванівна**, асистент кафедри економічної і соціальної географії імені професора Олега Шаблія, ЛНУ імені Івана Франка; керівник гуртка «Економічна географія» КЗ ЛОР «Львівська обласна Мала академія наук учнівської молоді»

Актуальність дослідження: Для розвитку туристичного та збереження історико-культурного потенціалу великих міст, актуальними є дослідження спрямовані на вивчення історико-географічних особливостей функціонування їхніх мікрорайонів. У Львові одним із мікрорайонів є Сихів, що сформувався на місці однойменного підльвівського сільського поселення, яке увійшло у склад міста в ХХ ст.

Мета дослідження: проаналізувати історико-географічні аспекти розвитку мікрорайону Сихів м. Львова, розкрити його сучасні географо-краєзнавчі особливості.

Результати дослідження: Мікрорайон Сихів розташований в південно-східній частині Львова та входить до однойменного адміністративного району міста. На півночі він межує з мікрорайоном Козельники, на сході – з мікрорайонами Пирогівка і Горішній, на півдні з селами Пасіки-Зубрицькі (Давидівська ТГ) і Зубра (Солонківська ТГ), на заході – мікрорайоном Боднарівка [2, 6]. Південна межа мікрорайону Сихів накладається на південну межу Львівської ТГ; західна межа – сформована вул. М. Гориня і р. Зуброю, північна, за дослідженнями доц. І. Гудзеляк мікрорайону Козельники, – проспектом Святого Івана Павла II, вул. Хуторівка, вул. А. Монастирського [3, с. 11], східна – залізничною колією Львів-Івано-Франківськ та вул. Зеленою (рис. 1).

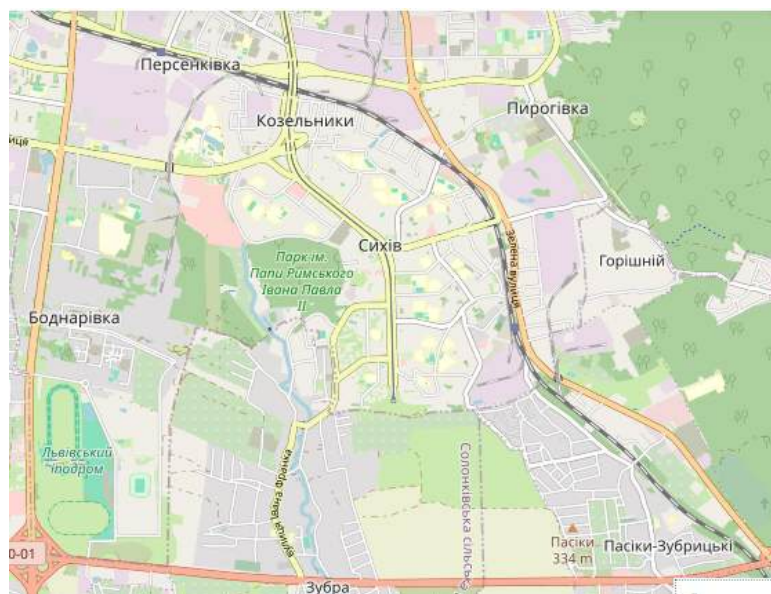

Рис. 1. Мікрорайон Сихів м. Львова [2]

Мікрорайон Сихів закладено на місці колишнього однойменного поселення, перші відомості про яке датовані 1409 р. [8]. У 1507-1509 рр. Сихів переходить з приватної власності у власність львівських райців, а у 1525 р. отримує магдебурзьке право [4, 8]. Розподіл поселення у 1673 р на 12 частин, з метою «щоб кожен расць мав свій двір, поле і кметів» [4] сприяє його розвитку. У 1774 р., за описом австрійської влади земель і майна Галичини, «Сихів мав 46 селянських дворів у власності яких було 75 коней і 45 волів» [8]. Будівництво залізничної колії Львів-Чернівці (1865) та відкриття станції Сихів модернізує поселення: у 1925 р. проживає понад 1 тис. мешканців, діє парафіяльна церква, жіноча школа домашнього господарства [8].

За даними проф. В. Кубійовича систематизованими у праці «Етнічні групи південнозахідної України (Галичини) на 1.1.1939» (видання друге, 1983), в 1939 р. на Сихові проживало 1 400 осіб з яких: 70 осіб – українці, 170 – українці з польською мовою спілкування, 1 110 – поляки, 50 – євреї [5, с. 50]. В етнічно-мовній структурі це: 5,0 % українці, 12,1 % українці з польською мовою спілкування, 79,3 % поляки, 3,6 % євреї.

Домінування представників польського етносу в поселенні (1939 р.) В. Кубійович пояснює: «підміська оселя, тому сильне зростання населення, зокрема поляків» [5, с. 120] і зосередженням «колоністів з 1900-х рр.» [5, с. 121]. Це звична ситуація для підльвівських поселень 1939 р. (рис. 2).

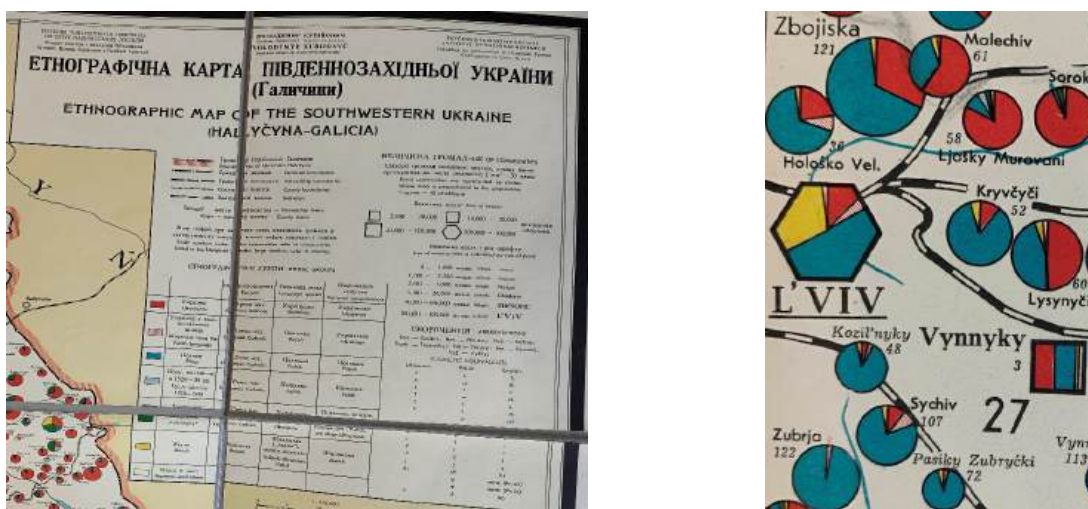

Рис. 2. Село Сихів на «Етнографічній карті Південнозахідної України (Галичини)», В. Кубійович, вид. друге, 1983 (з приватного архіву проф. І. Ровенчака)

Вперше частиною м. Львова поселення стає у 1942 р., вдруге – у 1952 р. [4].

З 1979 р. розпочинається період активної висотної забудови Сихова – житловий масив «проектують на 390 га і на 120 тис. мешканців» [8]. Активна фаза будівництва триває до середини 90-х років ХХ ст. – Сихів трансформується у «спальний» мікрорайон міста, який, за В. Науменком, «виступає у ролі «абсолютно іншого» щодо Львова» [8]. Як зазначив дослідник, Сихів «протиставляють історичному центру та глорифікованій багатій минувшині міста» [8].

Особливістю цього періоду функціонування мікрорайону є дисгармонія будівництва житла і об'єктів соціальної інфраструктури, яка посилена транспортною проблемою. Останню вдалося частково подолати лише у ХХІ ст. завдяки з'єднанню Сихова з іншими мікрорайонами Львова громадським електричним транспортом: 2011 р. тролейбусну лінію прокладено до кінця Проспекту Червоної Калини; 2016 р. – трамвайна лінія сполучила мікрорайон з центром Львова і Головним вокзалом [4, 9].

Також, у цей період відбувається спорудження торгово-розважальних центрів («Арсен», «ВАМ» та ін.), які надають послуги з дозвілля для місцевих мешканців.

Рис. 3. Житлові масиви мікрорайону Сихів м. Львова
(світлина *Л. Котик*; на світлинах – *Р. Хомик* під час польових досліджень, січень 2023 р.)

З початку XXI ст. на території Сихова через наявність вільних площ під забудову активізується модерне висотне житлове будівництво, яке контрастує з сірою панельною забудовою XX ст. (рис. 3). Це посилює внутрішньомікрорайонну соціальну стратифікацію мешканців і закладає основи внутрішньої контрастності мікрорайону за соціальною адресою проживання (рис. 4).

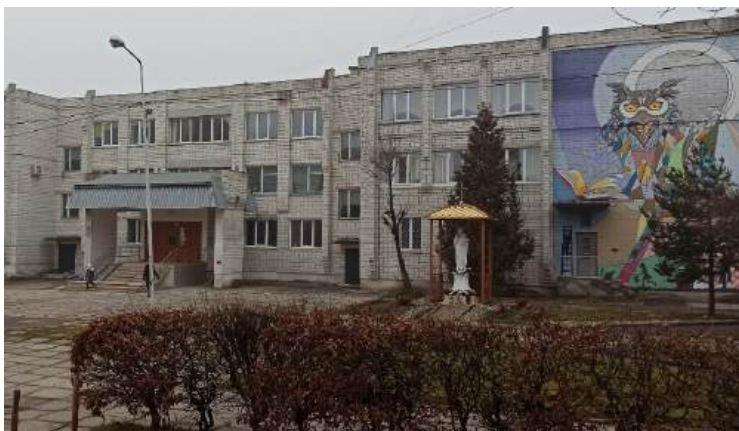

Рис. 4б. Соціальні контрасти мікрорайону Сихів м. Львова (світлини *Р. Хомик*; 5)

Зараз на території мікрорайону Сихів проживає понад 80 тис. осіб, що складає близько 56 % мешканців Сихівського адміністративного району і біля 11 % населення Львова [7]. Соціальна інфраструктура мікрорайону представлена як об'єктами радянського періоду забудови – Культурно-освітній центр імені Олександра Довженка, Ліцей «Оріяна» (рис. 5а), Ліцей «Сихівський» так і сучасними об'єктами – Церква Різдва Пресвятої Богородиці (2000), «Креативна Міжнародна Дитяча Школа» (2020), «Львівські круасани» (2021) (рис. 5б), «Sport-life» (2013), Верхній Шувар (рис. 5в) тощо.

Позитивно, що частина об'єктів освітньо-культурного спрямування мікрорайону пройшла реновацію та відповідає сучасним очікуванням й запитам мешканців – «Wiki» бібліотека, Культурно-освітній центр імені Олександра Довженка та ін. [10].

а) Ліцей «Оріяна»

б) «Львівські круасани»

в) «Верхній Шувар»

Рис. 5. Об'єкти соціальної інфраструктури мікрорайону Сихів (світлини: – *Л. Котик*)

Оновлюється рекреаційно-відпочинкова сфера мікрорайону – Сихівський парк, парк ім. Папи Римського Івана Павла II, Парк ім. О. Довженка, Сквер Гідності, Сквер Іоанна Павла II (алея сакур) та ін. Найпопулярніший об'єкт – парк ім. Папи Римського Івана Павла II, який до 2011 року називався «Зубра». Молодь використовує простір парку як місце для занять спортом та дозвілля.

Бютифікація простору [2] відбувається за рахунок ремонту (утеплення і перефарбування у яскраві відтінки) старого житлового фонду, ревіталізації прибудинкових територій, насичення простору об'єктами соціальної інфраструктури, творення громадського простору за запитами мешканців, озеленення (рис. 6).

Рис. 6. Бютифікація простору мікрорайону Сихів м. Львова
(світлина *Р. Хомик*)

Сучасними історико-культурними маркерами мікрорайону є Церква Пресвятої Трійці (вул. Садибна, 1а; 1600 р., УГКЦ), Церква Різдва Пресвятої Богородиці (2000 р., УГКЦ) та парк навколо неї (рис. 7). Соціальними маркерами – торговий центр «Верхній Шувар», район «Санта-Барбара», проспект Червоної Калини.

Церква Пресвятої Трійці

Церква Різдва Пресвятої Богородиці

Рис. 7. Історико-культурні маркери мікрорайону Сихів м. Львова [3]

Соціологічні опитування молоді засвідчують (опитано 38 учнів 9-11 класів ліцею № 93 ЛМР, грудень 2022 р. – січень 2023 р.), що мешканці мікрорайону відчують потребу у об'єктах дозвілля і рекреації, комфортному громадському просторі навколо житлових будинків, доступних за ціною об'єктах спорту, громадського та ресторанного господарства, закладах сфери краси. Не розв'язаними залишаються транспортна проблема та проблема

майбутнього працевлаштування на території мікрорайону із врахуванням інтенсивного висотного житлового будівництва. Турбує мешканців проблема особистої безпеки (в умовах воєнно-політичних викликів – доступ до облаштованих укриттів) [11], скорочення площі зелених та громадських зон. Ментально, мешканці ідентифікуються себе з львів'янами, але ближчим для них є поняття самоідентифікації – сихівчанин.

Висновки. Сихів – мікрорайон Львова, що активно забудовується, шляхом ущільнення, об'єктами висотної житлової забудови, насичується об'єктами торговельно-розважальної інфраструктури і суттєво відчуває брак об'єктів сфери дозвілля і відпочинку. На його території відсутні, за винятком Церкви Пресвятої Трійці (1600), давні історико-культурні об'єкти міста, але він цікавий своєю сучасною планувальною структурою, модерними сакральними об'єктами, зеленими зонами, які можуть слугувати основою для розвитку туризму вихідного дня.

Список використаних джерел

1. Білецький М. І., Ванда І.В., Котик Л.І. Соціальна географія : навч. посібник. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2019. 328 с.
2. Геопортал відкритих даних Львівської міської ради. URL: <https://map.city-adm.lviv.ua/map/demography#map>.
3. Гудзеляк І. Трансформація зони садибної забудови міста Львова (на прикладі мікрорайону Козельники). *Економічна та соціальна географія*. Київ, 2021. Вип. 86. С. 6-15. DOI: <https://doi.org/10.17721/2413-7154/2021.86.6-15>.
4. Історія Сихова. URL: <https://vorobus.com/2014/05/istoriya-syhova.html>.
5. Кубійович В. Етнічні групи південнозахідної України (Галичини) на 1.1.1939 = Ethnic groups of the South-Western Ukraine (Halycyna-Galicia) 1.1.1939: нац. статистика Галичини / Володимир Кубійович; vorwort G. Stadtmuller. – Wiesbaden: Harrassowitz, 1983. – XXV, 173 с.: табл.
6. Львів. Комплексний атлас / за ред. О. Шаблія. Київ, 2012.
7. Львівська міська рада. URL: <https://city-adm.lviv.ua>.
8. Сихів. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Сихів>.
9. Трамвай на Сихів. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Трамвай_на_Сихів.
10. Хомик Р., Котик Л. Географія соціально-культурної інфраструктури Сихівського району м. Львова // Пошуки та знахідки: тези переможців II етапу Всеукр. конкурсу-захисту наук.-досл. робіт учнів-членів районних та міських наукових товариств, комунального закладу Львівської обласної ради «Львівська обласна Мала академія наук учнівської молоді». Львів, 2023. С. 36-37.
11. Хомик Р., Котик Л. Сихівський район м. Львова: адаптація до функціонування в умовах війни // Україна очима молодих: зб. тез. доп. XI Міжнар. учнів. наук.-практ. конф. (Львів-Київ, 7-8 червня 2023 р.). Київ: НЦ «Мала академія наук України», 2024. С. 168-170.

КОМПЛЕКСНИЙ ГЕОГРАФО-КРАЄЗНАВЧИЙ АНАЛІЗ ТЕРИТОРІЇ СЕЛА МАЛНІВ ЯВОРИВСЬКОГО РАЙОНУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Філяк Уляна,

8 клас, ліцей «Львівський» ЛМР, м. Львів,

Науковий керівник: **Загрійчук Любов Федорівна**, вчитель географії,
ліцей «Львівський» ЛМР

Актуальність дослідження. Краєзнавчі дослідження є невід'ємною частиною у пізнанні рідного краю та необхідні для того, щоб усвідомити цінність нашої культурної спадщини та знайти шляхи для її збереження. Серед численних поселень Львівської області

ЗМІСТ

<i>Ровенчак Іван</i> Професор Олег Шаблій	7
<i>Паршин Маркіян, Яворський Богдан</i> Географо-краєзнавча характеристика села Зимна Вода Львівського району.....	11
<i>Ткачик Тетяна, Ковалів Мирослава</i> Моя мала Батьківщина – місце сили для душі	19
<i>Ших Ігор, Кулик Ірина</i> Розбудова, зайнятість та господарство села Колпець	23
<i>Курочка Маркіян, Котик Любова</i> Село Нагірці Жовківської ТГ: краєзнавча характеристика	25
<i>Мітрофан Марта, Борсук Юрій, Васів Оксана</i> Село Семенівка Львівського району: суспільно-географічні аспекти розвитку	32
<i>Гельмас Анастасія, Борсук Юрій, Васів Оксана</i> Географо-краєзнавчі аспекти життя і творчості Ростислава Лаха	34
<i>Юрків Павло, Вовщук Леся, Ярич Уляна</i> Село моє – Підгірці	37
<i>Гірняк Денис, Вовщук Леся</i> Історія села Підгірці у мікротопонімах	41
<i>Романишин Роман, Бабій Світлана</i> Архітектурна перлина краю	45
<i>Пеца Юлія, Вовщук Леся, Ярич Уляна</i> Населення та демографічні процеси села Підгірці	48
<i>Білик Діана, Бабій Світлана</i> Духовна криниця с. Підгірці	51
<i>Лісніченко Михайло, Моргацький Владислав</i> Територія Навчально-спортивної бази літніх видів спорту Міністерства Оборони України: географічні особливості та перспективи щодо подальшого просторового розвитку	55
<i>Явний Олег, Новікова Тетяна</i> Головна водна артерія Червонограда – ріка Західний Буг, її гідроекологічний стан. Розробка заходів спрямованих на відновлення якості річкових вод	58
<i>Шульган Аліна, Рябова Оксана</i> Церква Святого Духа селища Жвирка як приклад сакрального мистецтва та релігійно- екскурсійного туризму	60
<i>Хомик Роман, Котик Любова</i> Мікрорайон Сихів м. Львова: географо-краєзнавчі особливості	63
<i>Філяк Уляна, Загрійчук Любова</i> Комплексний географо-краєзнавчий аналіз території села Малнів Яворівського району Львівської області	68
<i>Томашівська Софія, Бик Мирослава</i> Формування туристичного ринку в Сокальській ТГ	71
<i>Крупська Вікторія, Бик Мирослава</i> Дослідження явища цвітіння води у річці Західний Буг у межах міста Сокаля	73

Наукове видання

МОЯ МАЛА БАТЬКІВЩИНА: ГЕОГРАФО-КРАЄЗНАВЧІ ДОСЛІДЖЕННЯ

Матеріали обласної учнівської науково-практичної конференції
на пошанування пам'яті проф. Олега Шаблія
(м. Львів, 29 березня 2024 р.)

Художнє оформлення *Любомира Шевчук*
Комп'ютерне верстання *Любов Котик*

Формат 60x84_{1/8}
Умовн. друк. арк. 15,28
Тираж 50 прим. Зам.

КЗ ЛОР «Львівська обласна Мала академія наук учнівської молоді»,
вул. Коперника, 42, м. Львів, 79000.

Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, м. Львів, 79000.